

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ ตลอดจนเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคม อารมณ์ และจิตใจ จึงอาจกล่าวได้ว่า ตลอดระยะเวลา 4 ปี ที่นิสิตนักศึกษาเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย ได้เกิดเปลี่ยนแปลงหลายมิติ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพ และการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเชิงปัญญา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเนื่องจากนิสิตนักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมในสถาบัน จนกระทั่งเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะของปฏิบัติการด้านบวกและด้านลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าประสบการณ์เหล่านั้นสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความคาดหวังและความต้องการของพวกเขาอย่างน้อยเพียงใด

ความสนใจในการศึกษาปฏิกริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบัน กล่าวได้ว่า เริ่มต้นจากการที่วุฒิสมาชิกของสภาอเมริกันได้ไปเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1969 และได้พูดคุยกับนักศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียด หรือปัญหาต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ผลจากการพบปะพูดคุยกับนักศึกษาในครั้งนั้น ได้ถูกนำเสนอต่อท่านประธานาธิบดี มีข้อความสรุปว่า นักศึกษาได้วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย และมีความรู้สึกว่าเขาไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยได้ นอกจากนั้น พวกเขาเชื่อว่าไม่มีแนวทางใด ๆ เลย ที่เปิดโอกาสให้เขาทั้งหลายแสดงความคิดเห็นได้ (Congressional Record 1969, quoted in Educational Testing Service 1984: 1) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ Cross (1968, quoted in Educational Testing Service 1984: 1) ที่ได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาหลักสูตร 2 ปี และ 4 ปี ได้พบข้อสรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับในมหาวิทยาลัย และประสบการณ์เหล่านั้นสอดคล้องกับความคาดหวังต่อการได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเพียงใด นอกจากนั้น Cross ยังพบว่า มีช่องว่างในการสื่อสารข้อมูลระหว่างนักศึกษากับผู้บริหารและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก

ผลจากข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกริยานิสิตนักศึกษา ที่สรุปโดยวุฒิสมาชิกสภาอเมริกันและ Cross ทำให้ ETS (Educational Testing Service) ได้คิดค้นเทคนิควิธีและสร้างเครื่องมือวัดปฏิกริยานักศึกษาต่อสถาบัน (Student Reactions to College) ขึ้น โดย Warren and Roelfs (1972, quoted in Educational Testing Service 1984: 3) ซึ่งเป็นนักวิชาการและมาตรฐานทางการศึกษาของ ETS ได้พัฒนาแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักศึกษา ซึ่งจำแนกออกเป็น 19 ด้าน คือ คุณภาพการสอน รูปแบบการสอน การสอนแบบเน้นผู้เรียน ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา การประเมินผลการเรียน การศึกษาด้วยตนเองนอกห้องเรียน การเข้าถึงผู้สอน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ การให้คำปรึกษาและแนะแนว การวางแผน การจัดหลักสูตรการศึกษา การลงทะเบียนเรียนและการจัดการรายสัปดาห์ ห้องสมุดและศูนย์หนังสือ ระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย กระบวนการงานธุรการ บรรยากาศของสถาบัน การจัดกิจกรรมนักศึกษา การช่วยเหลือด้านชีวิตความเป็นอยู่ และปัญหาการเงินและเรื่องอื่น ๆ

การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของนักศึกษาในเรื่องเหล่านี้ จะช่วยให้คณาจารย์และผู้บริหารมหาวิทยาลัย ได้รับทราบข้อมูลที่มีคุณค่าเกี่ยวกับกิจกรรมวิชาการ กิจกรรมนักศึกษา และการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถาบัน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ให้สนองต่อความคาดหวังและความต้องการของนิสิตนักศึกษา (Educational Testing Service 1984: 1-2)

ในสภาพปัจจุบันของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย การประเมินสถาบันโดยทำการศึกษาวิจัยในลักษณะเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ผู้บริหาร และคณาจารย์ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนิสิตนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น ถือได้ว่าเป็นผู้บริโภคทางการศึกษาที่มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องเอาใจใส่ให้ความสนใจในการสนองตอบความต้องการในเรื่องต่าง ๆ ถ้าพิจารณาภารกิจของมหาวิทยาลัยด้านการผลิตบัณฑิต จะเห็นได้ว่าการสอนวิชาการและวิชาชีพคืองานหลักของมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นยังมีงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ การดำเนินงานกิจการนิสิตนักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยให้มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน และการพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาทั้งสิ้น ดังนั้น การให้ความสนใจต่อการแสดงความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา และประเมินความคิดเห็นเหล่านั้นอย่างระมัดระวัง

จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้มีการปรับปรุงการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้ดีขึ้น

สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทยนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มหาวิทยาลัยจํากัดรับ และมหาวิทยาลัยไม่จํากัดรับหรือมหาวิทยาลัยเปิด ในส่วนของมหาวิทยาลัยของรัฐประเภทจํากัดรับที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร วิทยาเขตปทุมวัน และวิทยาเขตพลศึกษา จากผลการศึกษา เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยไทย ของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2527: 115 - 117) พบว่า ผลการเปรียบเทียบลักษณะคักสรรของสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนิสิตนักศึกษา ปรากฏว่า มหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงเด่นในประเทศ ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยที่มีวิชาบังคับในหลักสูตรมากเกินไป คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยที่มีบรรยากาศทางวิชาการดี คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่อาจารย์ส่วนใหญ่กระตือรือร้นในการสอน คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยที่มีทุนช่วยเหลือนิสิตอย่างพอเพียง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลักษณะสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานครดังกล่าวแล้วนั้น เป็นประเด็นหนึ่งที่ให้ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างยิ่ง จึงประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินว่า ประสิทธิภาพของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเหล่านั้นเป็นอย่างไร และมีความแตกต่างในกลุ่มของนิสิตนักศึกษาจำแนกตาม เพศ ชั้นปี คณะวิชา และมหาวิทยาลัย มากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ได้รับทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความทิดเห็นของนิสิตนักศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา ในการนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แบบสอบถามของ ETS ที่ใช้วัดปฏิภรียนนักศึกษาต่อสถาบัน เกี่ยวกับประสพการณ์และสถานการณ์ที่นักศึกษาพบเห็นในมหาวิทยาลัย เป็นเครื่องมือที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของนักวิจัยทั่วไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำมาแปลเป็นภาษาไทยและปรับปรุงให้สอดคล้องกับประสพการณ์ในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปฏิภรียนนักศึกษาต่อสถาบันในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินสถาบันและการวางแผนพัฒนามหาวิทยาลัย

รวมหัว ๒ สด ๒๑/๒๖ ๑๖/๖

รวมทั้งนิสิตนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาปฏิกริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบันในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบปฏิกริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบัน จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นปี สาขาวิชา และมหาวิทยาลัย

คำถามในการวิจัย

1. ปฏิกริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบันในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร
2. ปฏิกริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบันในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตาม เพศ ระดับชั้นปี สาขาวิชา และมหาวิทยาลัย มีความแตกต่างกันหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปฏิกริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบันในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยแบ่งคณะวิชาในมหาวิทยาลัยออกเป็น 4 สาขาวิชา ตามการแบ่งสาขาการวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กองบรรณาธิการ 2519: 8 - 9) คือ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ และสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และกำหนดกลุ่มตัวอย่างคณะวิชาที่เป็นตัวแทนของสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 สาขามนุษยศาสตร์ คือ คณะอักษรศาสตร์ หรือคณะมนุษยศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 - 1.2 สาขาสังคมศาสตร์ คือ คณะครุศาสตร์ หรือคณะศึกษาศาสตร์
 - 1.3 สาขาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ คือ คณะวิทยาศาสตร์
 - 1.4 สาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปี สาขาวิชา และมหาวิทยาลัย

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับของปฏิริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบัน ที่เกี่ยวกับประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่นิสิตนักศึกษาได้พบเห็นในมหาวิทยาลัย ซึ่งจำแนกเป็น 15 ด้าน คือ คุณภาพการสอน รูปแบบการสอน ผลการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา การประเมินผลการเรียน การศึกษาด้วยตนเองนอกห้องเรียน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ การให้คำปรึกษาแนะแนว การวางแผนของนิสิตนักศึกษา การจัดหลักสูตรการศึกษา การลงทะเบียนเรียนและการจัดการการสอน ห้องสมุดและศูนย์หนังสือ ระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย บรรยากาศของสถาบัน การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และปัญหาการเงินและอื่น ๆ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ในภาวะสันนิษฐานเชิงจิตวิทยา (Psychological Construct) เป็นตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงได้ และสามารถวัดได้โดยการรับรู้ของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย

2. นิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความสามารถในการแสดงออกซึ่งปฏิริยาต่อสถาบันได้เท่าเทียมกัน

3. กลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาตอบแบบสอบถามด้วยความเข้าใจและจริงจัง

4. กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร จะรวมถึงกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในคณะวิชาของวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม เพราะการบริหารงานของวิทยาเขตดังกล่าว ดำเนินตามนโยบายของมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ ซึ่งเป็นวิทยาเขตหลัก ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ปฏิริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบัน หมายถึง พฤติกรรมตอบสนองของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อมหาวิทยาลัย อันเนื่องมาจากการที่นิสิตนักศึกษาได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย แล้วมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล

และสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ที่ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะพึงพอใจ ไม่พึงพอใจ และไม่แน่ใจหรือมีความคิดเห็นกลาง ๆ ต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพการสอน รูปแบบการสอน ผลการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา การประเมินผลการเรียน การศึกษาด้วยตนเองนอกห้องเรียน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ การให้คำปรึกษาและแนะแนว การวางแผนของนิสิตนักศึกษา การจัดหลักสูตรการศึกษา การลงทะเบียนเรียนและการจัดตารางสอน ห้องสมุดและศูนย์หนังสือ ระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย บรรยากาศของสถาบัน การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และปัญหาการเงินและอื่น ๆ

นิสิตนักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2528

มหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร หมายถึง มหาวิทยาลัยจำกัดรับในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

สาขามนุษยศาสตร์ หมายถึง สาขาหรือศาสตร์ที่เกี่ยวกับภาษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ วรรณคดี สถาปัตยกรรมศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ คณะวิชาในสาขานี้ คือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะจิตรกรรม คณะโบราณคดี คณะมัณฑนศิลป์และวิจิตรศิลป์ และคณะมนุษยศาสตร์

สาขาสังคมศาสตร์ หมายถึง สาขาหรือศาสตร์ที่ประกอบด้วยวิชาที่สอนในคณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์

สาขาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ หมายถึง สาขาที่เน้นหนักในด้านวิชาการ การค้นคว้าหาความจริงในธรรมชาติ คณะในสาขานี้ คือ คณะวิทยาศาสตร์

สาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ หมายถึง สาขาที่เน้นหนักไปในด้านวิชาการไปประยุกต์เพื่อใช้แก้ปัญหาของสังคม และงานค้นคว้าเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ คณะในสาขานี้ คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะประมง คณะวนศาสตร์ และคณะอุตสาหกรรมและการเกษตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ คือ

1. ผลการวิจัยจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานของปฏิริยานิสิตนักศึกษาที่มีต่อมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษา ซึ่งสามารถใช้เป็นพื้นฐานของการศึกษาวิจัยระยะยาวต่อไป
2. ผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษา ประกอบการพิจารณาพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัย จะสามารถเปรียบเทียบให้เห็นข้อดี และข้อบกพร่องของแต่ละมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการแลกเปลี่ยนวิธีดำเนินงานที่ดีต่อกันระหว่างมหาวิทยาลัย
4. ผลการวิจัยจะทำให้ทราบข้อมูลปัญหาหรือ समस्याของนิสิตนักศึกษาทั้ง 15 ด้าน
5. ผลการวิจัยจะช่วยทำนายพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาใน 15 ด้าน เพื่อเป็นดัชนีบ่งชี้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ จะได้พิจารณาหาแนวทางแก้ไขได้ทันที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ เพื่อให้การศึกษวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2528 ในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานครจากตัวแทนมหาวิทยาลัยที่เลือกไว้ทำการศึกษา 3 สถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยถือ เพศ ระดับชั้นปี สาขาวิชา และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษาเป็นเกณฑ์ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970: 607 - 609) ได้กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 369 คน และเพื่อให้การเก็บข้อมูลสามารถครอบคลุมประชากรได้อย่างทั่วถึง ผู้วิจัยจึงเพิ่มเติมกลุ่มตัวอย่างขึ้นเป็น 480 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่แปลและปรับปรุงจากแบบสอบถามของ Educational Testing Service ซึ่งทำการศึกษา เรื่อง Student Reactions to College ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 95 ข้อ มีรายละเอียดของเรื่องที่ทำการศึกษา รวม 15 ด้าน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปี คณะวิชา และมหาวิทยาลัยที่เข้าศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่นิสิตนักศึกษา พบในมหาวิทยาลัยของตน ระหว่างภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2528 เป็นข้อคำถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่าหลายระดับคละกัน เช่น 1-3, 1-4 และ 1-5 โดยให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยติดต่อกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา เจ้าหน้าที่ประจำหอพักนิสิตนักศึกษา และนิสิตนักศึกษาในคณะวิชาที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาให้ช่วยตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS X (Statistic Package for Social Science version X) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ในการเทียบระดับของปฏิกริยานิสิตนักศึกษา ได้กำหนดเกณฑ์การตีความค่าร้อยละของปฏิกริยาที่นิสิตนักศึกษาต่อสถาบัน เป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

5. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของ ตาราง แผนภูมิ และการบรรยายความ

ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

รายงานผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท และบรรณานุกรมกับภาคผนวก โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับปฏิริยานิสิตนักศึกษา การเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ความคาดหวังและความต้องการของนิสิตนักศึกษา ลักษณะนิสิตนักศึกษา งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของแบบสอบถาม การพัฒนาและทดลองใช้เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย การแปลความหมายปฏิริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบัน การตีความค่าร้อยละของข้อมูลปฏิริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบัน

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก